

תוכן עניינים

חלק א': סדרי דין והראיות הכלליים תחתם חוסות תביעות בתחום הנזיקין והביטוח.....	1
שער א': קשת הדינים החולשת על תביעות בשל נזקי גוף, נזקי רכוש וביטוח.....	1
פרק א': מבוא.....	1
פרק ב': החוק לתיקון דיני הנזיקין (הטבת נזקי גוף), התשכ"ד-1964.....	3
פרק ג': פקודת הנזיקין.....	5
פרק ד': פיצויים על-פי חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975.....	7
1. כללי.....	7
2. פסיקת הפיצוי על-פי חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים מול פקודת הנזיקין.....	8
3. עיקרון "ייחוד העילה".....	8
פרק ה': חוק חוזה ביטוח, התשמ"א-1981.....	15
1. בירור חבותו של המבטח - סעיף 23 לחוק חוזה ביטוח.....	15
2. תחלוף - סעיף 62 לחוק חוזה ביטוח.....	19
פרק ו': חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994.....	23
פרק ז': חוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), התש"ל-1970.....	25
שער ב': סדרי דין כלליים החולשים על ניהול ההליך המשפטי בתביעות בתחום הנזיקין והביטוח.....	27
פרק א': מבוא.....	27
פרק ב': ניהולו של ההליך המשפטי וחובת תום-הלב.....	29
פרק ג': הרפורמה בתקנות סדר הדין האזרחי.....	33
פרק ד': תקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 - כללי.....	37
1. מבוא.....	37
2. כתבי טענות וכתב הגנה - תקנות 9 עד 20 לתקסד"א (תשע"ט).....	37
3. תביעה שכנגד, כתב הגנה שכנגד וכתב תשובה שכנגד - תקנה 21 לתקנות החדשות (תשע"ט).....	41
4. הודעה לצד שלישי - תקנות 22 ו-23 לתקנות החדשות (תשע"ט).....	41
5. איחוד עילות תביעה - תקנות 24 עד 33 לתקנות החדשות (תשע"ט).....	42
6. הערעור על-פי תקנות סדר הדין האזרחי (תשע"ט).....	44
פרק ה': סמכות מקומית.....	47

פרק ו': כתבי טענות בראי תקסד"א החדשות ופסיקת	
בתי-המשפט.....51	
פרק ז': תחשיבי נזק.....57	
1. כללי.....57	
2. אורכה להגשת תחשיב נזק ולהגשת חוות-דעת רפואית - הבקשה נדחתה.....58	
3. הגשת תחשיב נזק-חוות - דעת אקטוארית - כל מסמך שהצדדים ירצו לצרף.....62	
4. סיום ההליכים המקדמיים - הצדדים יגישו תחשיבי נזק בצירוף כל המסמכים עליהם הם מבקשים להסתמך. על הצדדים להתייחס בתחשיבים גם לשאלת החבות.....62	
5. סיום הליכים מקדמיים - מינוי מומחים וקבלת חוות-הדעת - הצדדים יגישו תחשיבי נזק בצירוף כל המסמכים עליהם הם מבקשים להסתמך.....63	
6. ההודעה מוסכמת שהוגשה מטעם הצדדים באשר להגשת תחשיבי נזק.....65	
7. הוצאת חוות-הדעת והגשת תחשיב חדש.....66	
8. לאחר קבלת חוות-דעת המומחה על הצדדים להגיש תחשיבי נזק.....69	
9. עובר להגשת תחשיב התובעים יעמוד ב"כ התובעים בקשר עם ב"כ הנתבעת כדי לוודא שהתיק בשל להגשת תחשיבים.....70	
10. התובע לא עמד במועדים אשר נקבעו על-ידי בית-המשפט וגם לא באורכות שניתנו לו לבקשתו.....71	
11. הצדדים יגישו תחשיבי נזק בצירוף כל המסמכים עליהם הם מבקשים להסתמך. הצדדים יתייחסו בתחשיבים גם לשאלת החבות, ככל שיש בכך צורך.....77	
12. ביטול החלטה בדבר הגשת תחשיבי נזק ומינוי מומחה מטעם בית-המשפט.....78	
13. בקשה למתן מידע לצורך עריכת תחשיב נזק.....83	
14. הגשת תחשיבי נזק לאחר חוות-דעת מומחה בית-המשפט.....88	
15. תחשיב נזק ותיקון כתב תביעה.....89	
16. הגשת תחשיבי נזק לאחר חוות-דעת מומחים.....100	
17. סיכום.....101	
שער ג': דיני הראיות הכלליים החולשים על ניהול ההליך המשפטי בתביעות נזיקין וביטוח.....103	
פרק א': מבוא.....103	
פרק ב': משקלן של ראיות.....111	
1. מבוא.....111	
2. משקלה של עדות.....111	

111.....	2.1 כללי
113.....	2.2 פיצולה של העדות לצורך הכרעה
113.....	2.3 "אותות האמת"
114.....	2.4 קביעת מהימנות
114.....	2.5 משקלה הפנימי של עדות
115.....	2.6 חקירה נגדית שנפגמה ומשקל העדות
117.....	2.7 סיכום
121.....	פרק ג': הכרעה על-פי עדות יחידה במשפט אזרחי
121.....	1. כללי
121.....	2. כללי הפעלת שיקול-הדעת של בית-המשפט
123.....	3. ההלכה הפסוקה
125.....	פרק ד': נטל ההוכחה, מידת ההוכחה וחומרי ראיות
125.....	1. הגדרת מונחים
	2. שקרים אלו של בעל דין הנוגעים לעניינים המצויים בליבת המחלוקת, הם לבדם, צריכים היו לשמש בסיס לדחיית תביעתו ללא צורך בניתוח ראיות נוספות - ע"א 765/18 מיום 01.05.19 - מבט מסכם על נטל ההוכחה
127.....	3. חובת ההוכחה במשפט האזרחי
130.....	3.1 כללי
130.....	3.2 נטל השכנוע
143.....	פרק ה': סיכום - סוגי הנטלים והחזקות
143.....	1. הנטלים
	1.1 במישור האזרחי יש להבחין בין "נטל השכנוע" לבין "חובת הראיה"
143.....	1.2 "נטל השכנוע"
143.....	1.3 "המוציא מחברו עליו הראיה"
144.....	1.4 "דיני הראיות הולכים אחרי הדין המהותי"
144.....	2. אימתי נטל השכנוע על הנתבע?
144.....	3. "חובת הראיה"
	4. מידת ההוכחה במשפט האזרחי - "הטיית מאזן ההסתברויות"
144.....	
147.....	פרק ו': סיכום החזקות
147.....	1. החזקות כאמצעי הוכחה
147.....	2. "חזקה שבהנחה"
147.....	3. חזקה שב"עובדת יסוד"
147.....	4. "חזקה שבעובדה"
147.....	5. חזקה שבחוק
147.....	5.1 כללי
148.....	5.2 חזקה שבחוק - הניתנת לסתירה

148.....	5.3 חזקה שבחוק - "חזקה חלוטה"
	פרק ז': חובת הראיה ברשלנות כשהדבר מעד על עצמו - סעיף 41 לפקודת
149.....	הנזיקין
149.....	1. הדין
149.....	2. כללי
149.....	3. תנאי סעיף 41 ניתוח ומשמעות
149.....	3.1 התנאי הראשון
150.....	3.2 התנאי השני
150.....	3.3 התנאי השלישי
153.....	פרק ח': כלל הראיה הטובה ביותר
153.....	1. מהותו של הכלל
	2. לא קיים "מדרג" של ראיות משניות, העשוי להשפיע על שאלת
154.....	קבילותן
154.....	3. משפט משווה
154.....	3.1 אנגליה
155.....	3.2 ארצות הברית
155.....	3.3 קנדה
156.....	3.4 אוסטרליה
	פרק ט': קבילות פסק-דין מרשיע במשפט פלילי במסגרת המשפט
157.....	האזרחי
157.....	1. קבילות פסק-דין
157.....	1.1 כללי
161.....	1.2 עדות מפי השמועה ופסק-דין כראיה - מסגרת נורמטיבית
162.....	1.3 התנאים לקבילות פסק-דין מרשיע במשפט פלילי
163.....	1.4 אמירות שלא עמדו ביסוד ההרשעה
163.....	1.5 הרשעה על-פי הודאה
164.....	1.6 מי שאחריותו נובעת מאחריות המורשע
165.....	1.7 רשלנות תורמת או אשם תורם
165.....	2. פסק-דין מזכה במשפט הפלילי
166.....	3. דקדוק בחומר הראיות
168.....	4. ראיות לסתור
	5. מחד גיסא יש להרחיב את מעגל הזכאים לפיצוי בהליך הפלילי מכוח
	סעיף 77 לחוק העונשין כך שיכלול גם ניזוקים עקיפים שהם בני משפחה
	מדרגה ראשונה ובכל סוגי העבירות, אך מאידך גיסא יוגבל סכום
	הפיצוי שניזוקים אלה זכאים לקבל, כולם יחד, לכדי סכום התקרה
168.....	הסטטוטורית הקבועה בסעיף
169.....	פרק י': עיון בפרוטוקול ובחומר אחר וראיות לסתור
169.....	1. עיון בפרוטוקול ובחומר אחר
169.....	2. ראיות לסתירת פסק-דין

3.	ממצאים ומסקנות בתביעה אזרחית נגרת - סעיף 42	173
4.	שמירת דינים - סעיף 42 לפקודה	176
	פרק י"א: ראיות חסויות	177
1.	מבוא	177
2.	סוגי החסיונות	181
3.	חסיון מוחלט וחסיון יחסי	181
4.	היחס בין חסיון מסמך לבין קבילותו	184
5.	מוסד הרלבנטיות	186
6.	עדות עורך-דין	187
6.1.	כללי	187
6.2.	חסיון הסכם שכר-טרחה בין עורך-דין והלקוח	194
6.3.	ככלל, סעיף 48(א) לפקודת הראיות, קובע כי החסיון יחול על "דברים ומסמכים" שהוחלפו בין עורך-הדין ללקוח "ויש להם קשר ענייני לשירות המקצועי שניתן על-ידי עורך-הדין ללקוח", ולכן, ברגיל "מקובל לחשוב כי החסיון איננו חל על שמו של הלקוח" וכי "החסיון אינו חל על שמו, זהותו וכתובתו של הלקוח"	198
7.	עדות רופא	198
8.	עדות פסיכולוג	202
9.	עדות עובד סוציאלי	203
10.	עדות כהן דת	205
11.	חסיון עיתונאי	206
11.1.	כללי	206
11.2.	עיון בית-המשפט בחומר לצורך הכרעה	207
11.3.	הצעת חוק לתיקון פקודת הראיות (חסיון עיתונאי), התשע"ג-	208
2013		
12.	החסיון בהליך גישור	209
12.1.	דברים שנמסרו במסגרת הליך גישור לא ישמשו ראיה בהליך משפטי אזרחי - סעיף 79ג(ד) לחוק בתי-המשפט	209
12.2.	אבחנה בין אי-קבילות ראיות מסויימות לבין הטלת חסיון עליהן	210
12.3.	חסיון חומר שהוכן לצורך הליך חלופי ליישוב סכסוך	211
12.4.	התנאים להחלת חסיון על חומר הכנה לצורך הליך חלופי ליישוב מחלוקת	213
12.5.	הקלטה ותמלול של שיחה בין בעלי הדין	214
12.6.	בית-המשפט לענייני משפחה - ההלכה הפסוקה	214
12.7.	חסיון מסמכים שהוגשו בהליכי גישור מול צד ג'	217
12.8.	ויתור על טענת חסיון	218
12.9.	איזכור העובדה שהתקיימו הליכי גישור	218

פרק י"ב: סמכות אזרחית נגררת לפלילית - סעיף 77 לחוק בתי-המשפט.....221

1. כללי 221

2. אין הכרח שתביעה אזרחית לפיצויים שמגיש קורבן העבירה תידון דווקא כתביעה אזרחית נגררת לפלילים לפני המותב שדן בהליך הפלילי, אלא ניתן להגישה גם כתביעה נפרדת לפסיקת פיצויים..... 222

3. אחריות הנתבע לפצות את התובעת על כל נזק שנגרם לה כתוצאה מהמעשים המגונים שביצע בה..... 222

4. ההכרעה בשאלה אם תביעה נגררת היא תביעה "בשל פעולת טרור או מעשה איבה", צריכה להינתן רק בהתאם לסעיף העבירה שבה הנאשם- נתבע הורשע בהליך הפלילי. סעיף העבירה אינו תנאי הכרחי. מה שקובע למקרה דנן הוא מהות המעשים ולא סעיף העבירה..... 223

5. האם כאשר מדובר בתביעה נגררת כבר הוכרעה למעשה שאלת החבות, וממילא החשש מהליך סרק נמוך יותר ויש הצדקה מהיבט זה לוותר על החסם בדמות האגרה?..... 223

6. מעגל הניזוקים המשניים הזכאים לפיצויים 223

7. לא נמצא לנכון לאמץ את עמדת הנתבעים והצדדים שלישיים לפרשנות מצמצמת לפיה מקום בו נתבעים צדדים נוספים, אשר לא היו בעלי דין במשפט הפלילי, יש לאפשר להם להגיש חוות-דעת נוספת מטעמם וכך לחתור תחת תכלית התיקון ולפיו יעבור נפגע עבירת המין בדיקת מומחה אחת בלבד..... 224

8. פיצוי בגין הנזקים שנגרמו כתוצאה מהאירוע מושא כתב האישום 224

9. הקושי העיקרי עולה מעצם פסיקתם של פיצויים עונשיים בתביעה אזרחית בשל מעשים שבגינם הורשע נתבע והוטלה עליו כבר סנקציה פלילית, ובכלל זה פיצויים עונשיים 225

10. תביעה אזרחית נגררת להרשעה בפלילים, שהגישו התובעים, עזבונו והוריה של ו.ק. ז"ל, אשר נרצחה על-ידי שלושת הנתבעים 225

11. הפיצוי שנפסק נקבע על יסוד טענות התובעת כי מעשי הנתבע כלפיה נעשו מאז הייתה בת 9 עד הגיעה לגיל 19. בעניין נזקים נטענים אלו, יש להבחין בין עילות התביעה המבוססות על המעשים שבעטיים הורשע הנתבע..... 226

12. מעוולים במשותף שאחראים ביחד ולחוד לנזקים שגרמו לתובע..... 226

13. תקופת ההתיישנות המיוחדת שנקבעה במצב של תביעה אזרחית נגררת לפלילים, הוגבלה ל- 90 יום 227

14. "תביעה נגררת" ניתן להגיש אך ורק עם קיומו של פסק-דין חלוט בהליך הפלילי..... 227

15. לא נמצא טעם משכנע להעברת ההליך למותב אשר דן בהליך הפלילי.....	227
16. אין בפיצוי שנפסק בהליך הפלילי כדי לסתום את הגולל בפני התובע בהגשת התביעה דן, וזה האחרון רשאי להגיש תביעה נזיקית בגין החבלה, עקב אירוע התקיפה	228
פרק י"ג: פשרה - סעיף 79א לחוק בתי-המשפט	229
1. הדין	229
2. כללי	229
3. התערבותה של ערכאת הערעור	231
4. הסכמה שפסיקה תינתן לפי סעיף 79א לחוק עם הנמקות אין משמעה כי בית-המשפט מחוייב לפסוק בסכסוך על-פי הוראות הדין. בית-משפט רשאי במסגרת פסיקה על דרך הפשרה עם הנמקות, להגיע לתוצאות שאינן תואמות את הוראות הדין הפרוצידורלי או המהותי. אמות-המידה להתערבות ערעורית בפסקי-דין שניתנו לפי סעיף 79א לחוק ללא הנמקות הן צרות מאוד ורק מקרה יוצא דופן עשוי להצדיק התערבות כגון, מצבים של חריגה מסמכות או תוצאה בלתי-הוגנת ובלתי-צודקת בעליל.....	231
5. ערכאת הערעור אינה נוהגת להתערב בפסקי-דין שניתנו על דרך הפשרה לפי סעיף 79א לחוק בתי-המשפט, אלא במקרים נדירים... 232	232
6. ההתערבות בפסק-דין שניתן על דרך הפשרה, לא-כל-שכן כשהוא ניתן בבית-משפט לתביעות קטנות, נעשית במקרים חריגים במיוחד.....	232
7. סמכותה של ערכאת ערעור לבטל או לשנות פסק-דין שניתן על דרך פשרה בגדרו של סעיף 79א לחוק בתי-המשפט שמורה לנסיבות חריגות ביותר אשר עולות כדי חריגה קיצונית ממתחם הסבירות במסקנות או בקביעת הסכומים שנפסקו	232
8. ככלל, על בית-המשפט לכבד הסכמה דיונית אליה הגיעו הצדדים ולהימנע מלהתערב בה, כל עוד אין היא כרוכה בפגיעה בחוק, בתקנת הציבור, בזכויות מי מהמתדיינים או ביעילות ההליך השיפוטי ותקינותו	232
חלק ב': יישום סדרי הדין ודיני ראיות מיוחדים לניהול ההליך המשפטי בתביעות הנזיקין השונות - מכוח פקודת הנזיקין, הפלת"ד חוק חוזה ביטוח ועוד	233
שער א': פקודת הנזיקין	233
פרק א': מבוא	233
פרק ב': חובת הראיה ברשלנות לגבי דברים מסוכנים - סעיף 38 לפקודת הנזיקין	235

פרק ג': חובת הראיה ברשלנות לגבי אש - סעיף 39 לפקודת הנזיקין

237.....

1. כללי 237

2. מהות ביטוחי אש 238

3. רשלנות במניעת השריפה עקב בדיקה לא מתאימה 238

4. האחריות לנזקי השריפה הן על יסוד הוראת סעיף 39 לפקודת הנזיקין והן לנוכח התקיימות רכיביה של עוולת הרשלנות 239

5. להוכחת טענתה המשיבה לא צריכה להיזקק להוכחה שמעבר לכל ספק סביר, אלא די במאזן ההסתברות, כשכמות הראיות שתידרש תהא מוגברת ומושפעת ממהותו של הנושא וממידת החומרה של טענותיה כנגד המערער 241

6. לא הוכחה התרשלנות קונקרטיית של הנתבעת, במנותק משאלת חובתה הכללית לבצע בדיקות יזומות במטרה לאתר סילוף נתיכים 244

7. הנתבעים לא הרימו את הנטל שהועבר אליהם 245

8. הנתבע לא הביא אסמכתא לכך שהנזק לא היה באשמתו 247

9. על התובעת רובץ הנטל להוכיח כי מקור השריפה הוא במקום שבו טען המומחה מטעמה וכי זה נגרם עקב טיפול לקוי במוסך הנתבעים 249

10. לא סביר ולא ראוי מבחינה נורמטיבית, לדרוש מתופס מקרקעין לדאוג לקיומם של אמצעים מיוחדים למניעת מעבר אש בחלקתו 249

11. הטלת אחריות על בעל הרכב בגין אי בדיקת מערכת החשמל של הרכב כאשר אין כל אינדיקציה מוקדמת לבעיה, אינה רצויה מבחינה של התועלת הכלכלית 251

12. האחריות לאירוע רובצת לפתחו של הנתבע בשל התקנה לקויה של הדוד ובשל פגמים בו 252

13. הנתבעת לא הסירה את אחריותה למקרה השריפה 254

14. התקלה ברכב שהובילה לשריפתו נגרמה עקב התקנה לקויה של המצבר על-ידי הנתבע 256

15. התובעת לא היתה ערוכה ותרמה תרומה נכבדה לנסיבות התרחשות התאונה שבה נגרמה השריפה 258

16. שינוי הגרסאות התכוף של התובע הביא לדחיית תביעתו 258

17. נטל הראיה שלא היתה לגבי מקורה של האש או התפשטותה התרשלנות, נופל לפתחם של הנתבעים 259

18. התובעת לא עמדה בנטל הבאת הראיות המוטל עליה, להוכיח - הן כי השריפה נגרמה בגלל כשל חשמלי והן לשלול האפשרות כי השריפה נגרמה כתוצאה מהצתה - ברמת ההוכחה הדרושה במשפט אזרחי 260

19. נתבעים 1 ו- 2 לא הצליחו לפרוק מעצמם את האחריות לנוקי השריפה.....	261
20. לא הוכח כי היה ברקע אירוע כלשהו שיביא להצתת רכבה של הנתבעת.....	263
21. במאזן ההסתברות הנדרש לצורך הכרעה זו ניתן לומר שהנתבעת פעלה כיבואן סביר.....	264
22. מקום שהמזיק לא היה יכול היה לצפות סיכונים או נזק, אין מקום להטיל עליו אחריות בגין התממשותם, אפילו אם נתוני השטח סייעו בפועל לגרם הנזק.....	266
23. משנקבע כי מקור האש ברכב הנתבעת וכי האש עברה מרכב הנתבעת והציתה את רכב התובעת, עבר נטל הראיה לנתבעת להוכיח שלא התרשלה בקשר למקור האש או התפשטותה.....	268
24. האם על המבוטחים לשלול שהשריפה נגרמה או היתה יזומה בידיהם, או האם על המבטחת להוכיח זאת?.....	269
פרק ד': חובת הראיה ברשלנות לגבי חיה - סעיף 40 לפקודת הנזיקין.....	271
שער ב': נזק ראייתי במשפטי נזיקין וביטוח.....	273
פרק א': מבוא.....	273
פרק ב': דוקטרינת הנזק הראייתי.....	275
פרק ג': הפן הדיוני-ראייתי.....	283
פרק ד': הפן הנזיקי-מהותי.....	287
פרק ה': דיני נזיקין.....	301
1. כללי.....	301
2. דוקטרינת הסיכון.....	301
3. דוקטרינת הנזק הראייתי.....	301
4. היעדר רשומה רפואית המתעדת את מהלך הטיפול.....	308
5. הכשלת בירור שאלה רפואית.....	308
6. רישום חסר.....	309
7. צילום חזה לא בוצע בשל התרשלות הנתבעות - אי-ביצועה של הבדיקה עולה כדי נזק ראייתי שנגרם לתובעים.....	311
8. הטענה בדבר נזק ראייתי יש לטעון במסגרת כתב התביעה.....	312

9. מקום שהתובע לא פנה אל הנתבעת במשך שלוש שנים לאחר התאונה, הגם שפנה לקבלת ייעוץ משפטי כבר כחודש לאחריה, בחר להגיש את תביעתו שלוש שנים לאחר התאונה ואף עם הגשת התביעה לא פנה לקבלת צו המורה לנתבעת לאפשר ביקור מומחה מטעמו במקום, לא ניתן לומר כי התנהלות הנתבעת היא זו שגרמה לו לנזק ראייתי ודומה כי התנהלות התובע עצמו, ושיבתו בחיבוק ידיים כל אותן שנים, הביאה אותו למצבו הנוכחי בו אין בידו כל ראייה לקיומו של כשל במערכת החשמל של המסעדה אשר גרם כנטען להתחשמלותו.....312

10. אין מקום להעלות טענה בעלמא לקיומו של נזק ראייתי כפי שעשתה התובעת. החלת החזקה לנזק ראייתי הנובע מליקויים או חוסר בתיעוד תלויה בתנאים שונים שיש להוכיחם - התובעת לא מנתה את התנאים ולא ביססה את תחולתם.....312

11. מטרתה של דוקטרינת הנזק הראייתי הינה לרפא פגם ראייתי שיצרה הנתבעת בהתנהלותה, באופן שגרם לקושי ממשי בהוכחת יסודות תביעתה של התובעת.....312

פרק ו': שיהוי, התיישנות ונזק ראייתי 313

1. כללי.....313

2. שיהוי ו"נזק ראייתי".....314

3. תביעה כנגד חברת ביטוח - נזק שנגרם לרכב.....314

4. תביעת שיבוב של חברת ביטוח.....316

5. נזקי הצפה.....317

6. שיהוי ו"נזק ראייתי".....320

שער ג': ניהול ההליך המשפטי בתביעות נזיקין בחסות חוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981 ודיני חוזים 327

פרק א': ביטוח רכוש - מהות 327

פרק ב': חוק חוזה הביטוח - כללי 329

פרק ג': מהותו של החוזה בין המבוטח למבטח 331

1. סעיף 1 לחוק.....331

2. דמי הביטוח תנאי מרכזי ביצירת החוזה.....331

3. חוזה הביטוח - חוזה אישי.....331

4. חוק חוזה הביטוח - דיני החוזים הכלליים.....331

5. מועד חתימת ההצעה - מועד תחילת הביטוח.....332

6. צורתו של חוזה הביטוח.....332

7. דרישת המסויימות.....332

8. נטל ההוכחה.....332

9. היקפו של נטל ההוכחה.....333

10. מידת ההוכחה הנדרשת.....334

11. נטל ההוכחה - חריגה מן הכיסוי הביטוחי.....334

12. זכאותו של מבוטח לתגמולי ביטוח מהמבטחת במקרה של נזק לרכוש כתוצאה מפריצה.....	335
13. החברה לא הרימה את הנטל.....	335
14. נטל הוכחה להוכחת חריג על המבטחת.....	336
פרק ד': תחולה חוק חוזה ביטוח, התשמ"א-1981	337
פרק ה': סוגי ביטוח שאין החוק חל או חל חלקית	339
פרק ו': מרמה בתביעת תגמולים וניזוק תם-לב - נטל ההוכחה רובץ על המבטח	341
פרק ז': נטל ההוכחה רובץ על המבטחת בטענה על-פי סעיף 26 לחוק	345
פרק ח': על פרשנות פוליסות ביטוח	349
פרק ט': על נטל ההוכחה בתביעות ביטוח ואבחנה בין סוגי הפוליסות	355
פרק י': התיישנות וסייג להתיישנות	357
1. התיישנות - סעיף 31 לחוק.....	357
2. פרשנות לשונית.....	358
3. יסודות ההתיישנות הדיונית.....	358
4. פרשנות המילים "לאחר שקרה מקרה הביטוח".....	360
5. פירוש המונח "תביעה לתגמולי ביטוח".....	361
6. מועד העלאת טענת ההתיישנות.....	362
7. אי-המצאת מסמך רלוונטי מביאה למסקנה כי אילו היה מומצא המסמך, זה היה פועל לרעת הצד שנמנע מהגשתו.....	367
8. המועד הקובע לתחילת מירוץ תקופת ההתיישנות בתביעת תגמולי ביטוח הוא מועד קרות התאונה.....	368
9. האם זכאי מבוטח בתביעת שיבוב לתשלומי נזקי רכוש כאשר חלה על תביעתו התיישנות.....	370
10. זכאותו של מבוטח לתגמולי ביטוח מהמבטחת במקרה של הגשת התביעה לאחר תום תקופת ההתיישנות.....	370
11. זכאותו של מבוטח לתגמולי ביטוח מהמבטחת במקרה של נזק במיזם בניה עקב תכנון לקוי.....	371
12. תביעת המנוח התיישנה בעת שהוגשה - הערעור התקבל.....	371
13. סייג להתיישנות - סעיף 70 לחוק.....	373
13.1 כללי.....	373
13.2 יישומו של החריג של סעיף 70 לחוק.....	374
14. תביעה שעיקרה הוא פיצוי בגין נזק שנגרם לרכב עקב השימוש שנעשה בו: נסיעה בכביש ופגיעה במכשול.....	376
15. הנתבעת סירבה לפצות את התובע בגין הנזק ובהתאם לכך הוגשה התביעה.....	376

16. נזקי רכוש שונים שנגרמו למבוטחת התובעת עקב כשל במערך ייצור.....	377
17. ההודעה לצד שלישי - האם עומדת לחברת הביטוח ולמבוטח זכות שיבוב כלפי עובד המוסך?	377
18. האם למבטחת קיימת זכות תחלוף?.....	378
19. הזכאות להגיש תביעת שיבוב כנגד מבוטח משותף בפוליסה	378
20. האם עלה בידי התובעת להוכיח את אחריות הנתבעות לנזקי המבוטחת מושא התביעה?.....	379
21. תובענה ליתרת תשלום החוב הנטען.....	380
22. תביעת שיבוב שהגישה המשיבה נגד המערער בגין סכומים ששילמה בהתאם לפוליסת ביטוח אחריות מקצועית לעורך-דין במסגרת הליכים משפטיים שהתנהלו נגדו.....	380
23. האם קמה חובה על הנתבעת, כמעבידתו של רמי לדאוג לקיומו של ביטוח רכוש המכסה את אחריותו בעת שימוש בכלי רכב של המעבידה?.....	381
24. האם דינו של הנהג ברכב כדין המבוטח בביטוח מקיף - שאז אין חברת הביטוח זכאית לחזור עליו בתביעת שיבוב?.....	381
25. תחולת החריג שבפוליסה.....	382
26. התובעת לא הצליחה להוכיח כי משאית הנתבעת היא זו שהיתה מעורבת בתאונה.....	383
27. לא הובאו ראיות לקשר הסיבתי בין קיום השמן על הכביש לבין התרחשות התאונה.....	383
28. קריסת מרזבים.....	384
29. טענת התובעת כי משמדובר בתביעת תחלוף של חברת ביטוח, ולא תביעה ישירה של הניזוק כלפי המזיק, יש להחיל את ההלכה לפיה חברת ביטוח אינה משלמת כמתנדבת.....	385
30. אין בכוחו של כתב הויתור שנחתם בין המבקשת 1 לבין מבוטח המשיבה, כדי לשלול מהמשיבה את זכות התחלוף, שכן אין היא צד לכתב הויתור.....	385
31. נפקותו של הסכם שנערך בין מבוטח התובעת לבין הנתבע בכל הנוגע לזכות התביעה של התובעת כלפי הנתבע.....	385
32. האם מתקיים השתק עילה המקים מחסום בפני ההודעה לצד ג'?.....	386
33. נזק שנגרם לרכב בגין אש.....	386
34. התובעת הוכיחה כי עמדה בחובת הקטנת הנזק וכי הסכום אותו שילמה למבוטחתה וכעת היא תובעת מכח התחלוף סביר, שלא לומר ההפך מכך.....	387
35. נזקים שנגרמו למשאית ולתכולתה.....	387
36. חריג לכיסוי בביטוח אחריות לנזקי צד ג'.....	388

37. במסגרת עקרון השיבוב התובעת נכנסת בנעלי מבוטחה בגין זכויותיו כלפי צד ג' - המזיק.....	388
פרק י"א: חובת תום-הלב ביחסי מבוטח מבטח ובניהול ההליך.....	391
1. חובת תום-הלב - סעיף 39 לחוק החוזים.....	391
2. חובת תום-הלב והיחסים בין המבטח למבוטח.....	391
3. החובה ליידע את המבוטח שאין בידו כיסוי מלא - חובת תום-הלב.....	393
4. אי-משלוח הפוליסה וחובת תום-הלב.....	394
5. הפרת חובת תום-הלב.....	395
פרק י"ב: בדיקת הפוליגרף.....	397
שער ד': רשלנות רפואית - סדרי הדין והראיות בעין פקודת הנזיקין וחוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996 ותקנותיו.....	403
פרק א': מבוא.....	403
פרק ב': חובת זהירות מושגית.....	405
פרק ג': חובת זהירות קונקרטיית.....	407
פרק ד': רופא סביר.....	409
פרק ה': "מעמדו" של המזיק.....	413
פרק ו': הנוהג המקובל או הפרקטיקה המקובלת.....	415
פרק ז': ההכרעה בין מספר גישות/אסכולות.....	417
פרק ח': קיומו של קשר סיבתי, עובדתי ומשפטי.....	419
פרק ט': נזק ראייתי.....	421
פרק י': רשלנות רפואית - סדר דין וראיות - חוק זכויות החולה ובהשקפה לעוולות בפקודת הנזיקין.....	423
1. מבוא.....	423
2. היעלמותם, שיבושם, ותיעוד חסר - של מסמכים רפואיים ותיעוד רפואי לקוי - העברת נטל הראיה לרופא.....	424
3. רשלנות רפואית ונזק ראייתי.....	427
4. נזק ראייתי - דחיית הטענה.....	451
5. אי-ביצוע בדיקה.....	455
6. ניתוח שלא היה בו כל צורך.....	458
7. נזק ראייתי שגרמו התובעים לנתבעים.....	458
8. דלות הרישומים בעת ניתוח.....	459
פרק י"א: עוולת התקיפה.....	463
1. כללי.....	463
2. ההגנה - סעיף 24 לפקודת הנזיקין.....	466
3. ניסוחו של כתב התביעה בעוולת התקיפה ונטל ההוכחה.....	467
4. הסכמה מדעת לטיפול רפואי - אופן מתן הסכמה מדעת - סעיפים 13 ו-14 לחוק זכויות החולה.....	468
5. תיקוני תשפ"ד - סעיפים 14א, 14ב ו-14ג לחוק זכויות החולה.....	484

489	פרק י"ב: הפרת חובה חקוקה
	שער ה': סדרי דין וראיות בתביעות המושתתות על חוק הפיצויים
493	לנפגעי תאונות דרכים ותקנותיו
493	פרק א': מבוא
495	פרק ב': הגדרות
495	1. "מאורע"
495	2. "נזק גוף"
496	3. "עקב השימוש ברכב"
497	4. "ממעשה שנעשה במתכוון"
497	5. "רכב מנועי"
499	6. "השימוש ברכב"
499	6.1 כללי
501	6.2 נסיעה
501	6.3 כניסה וירידה מהרכב
504	6.4 חניה
506	6.5 טיפול דרך או תיקון דרך
507	6.6 הידרדרות או התהפכות של הרכב
507	6.7 הינתקות או נפילה של חלק מהרכב או מטענו
508	6.8 טעינה ופריקה
509	7. האם עסקינן בתאונת עבודה? תאונת דרכים של רוכב אופנוע
510	8. הוכחת תאונת פגע וברח
	9. האם קרובי משפחתו של המנוח נכנסים להלכת אלסוחה בעקבות
511	הנזקים הנפשיים שנגרמו להם?
	10. האם פגיעה בקרסול עת יורדים מהאוטובוס נחשבת לתאונת
512	דרכים?
515	פרק ג': זכות החזרה של קרנית
515	1. מבוא
517	2. מהות הזכות לחזרה של קרנית
518	3. זהות הפוגע - שקידה סבירה על איתורו
520	4. נטל הוכחה מוטל על התובע
521	5. הגבלת הזכאות לפיצויים
521	5.1 הדין
522	5.2 כללי
523	5.3 "גרם במתכוון" - סעיף 7(1) לחוק הפיצויים
524	5.4 סעיף 7(3) לחוק הפיצויים
524	5.5 סעיף 7(5) לחוק הפיצויים
525	5.6 היעדר ביטוח - סעיף 7(6) לחוק הפיצויים
525	5.7 נהג בהיתר - סעיף 7א לחוק הפיצויים

5.8	מטרתו של סעיף 7(3) לחוק הפיצויים היא לשלול את זכאותו של נפגע אשר נהג ללא רישיון, ובכך להרתיע את ציבור הנהגים מפני נהיגה ללא רישיון שהיא מנוגדת לתקנת הציבור	526
5.9	אי-תחולת סעיף 7(3) לחוק	526
6.	גמול והחזר הוצאות - סעיף 13א לחוק	527
	פרק ד': תשלום תכוף - סדרי דין וראיות	529
1.	הדין	529
2.	מהות ההליך	531
3.	התערבות בית-משפט של ערעור	534
4.	סדרי הדין בבקשה לתשלום תכוף	534
4.1	הוצאות בגינן ייפסק התשלום התכוף	534
4.2	הבקשה לתשלום תכוף	535
4.3	דוגמאות ותקדימים	535
4.3.1	ערעור על החלטה לתשלום תכוף - נדחה	535
4.3.2	קבלת בקשה לתשלום תכוף ומינוי מומחים - רגל ותבת והתפתחות מחלת סכרת	535
4.3.3	קבלת בקשה לקביעת תשלום תכוף - נפסק 21,000 ש"ח - צורכי מחיה	536
4.3.4	בקשה לתשלום תכוף בעקבות נפילה במהלך ירידה מהאוטובוס - תשלום 20,000 ש"ח	537
4.3.5	בקשה לתשלום תכוף - זהות שווי הכנסות והוצאות - 7,228 ש"ח	537
4.3.6	קבלת בקשה לתשלום תכוף - הוצאות ניתוח לקרע בכתף - תשלום 18,000 ש"ח	538
4.3.7	קבלת בקשה לתשלום תכוף - תשלום 5,000 ש"ח	538
4.3.8	שברים בראש, בעצם הבריח, בצלעות ובירך - בקשה לתשלום תכוף - תשלום 40,000 ש"ח	538
4.3.9	שברים מרובים - בקשה לתשלום תכוף עקב דריסה על-ידי טרקטור - תשלום 35,000 ש"ח	539
4.3.10	בקשה לתשלום תכוף - תשלום 18,000 ש"ח	539
4.3.11	בקשה לתשלום תכוף - תשלום 21,000 ש"ח	539
4.3.12	תשלום תכוף - בשל הפגיעה אושפז המשיב ולימים אף עבר תהליך שיקומי בבית-החולים לווינשטיין	540
4.3.13	קבלה חלקית של בקשה לתשלום תכוף - הוצאות נסיעה וסיעוד - 30,000 ש"ח לתקופה של שישה חודשים	540
4.3.14	בקשה לתשלום תכוף - פגיעה רב מערכתית קשה	541
4.3.15	בקשה לתשלום תכוף - שתי מבטחות	541
4.3.16	תשלום תכוף - מלצרית	542
4.3.17	בקשה לתשלום תכוף - רכזת גיוס	543

5.	אי-עמידה בדרישות סעיף 5 לחוק - דחיית הבקשה לתשלום תכופ	543
	פרק ה': תשלומים עיתיים - סדרי דין וראיות	547
1.	הדין	547
1.1	סעיף 6 לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975	547
1.2	תקנות פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תשלומים עיתיים), התשל"ח-1978	547
2.	תשלומים עיתיים - מהות	549
2.1	כללי	549
2.2	יתרונות וחסרונות שיטת התשלום העיתי	550
2.3	תשלום אחד או תשלומים עיתיים	553
3.	ההחלטה על-פיצויים עיתיים ושינוייה	553
3.1	כללי	553
3.2	שהיית המערערת בקרב בני משפחתה לאורך כל ימיה - תשלום חד-פעמי או עיתי	554
3.3	מתי תתאפשר הגדלת תשלומים עיתיים שנפסקו לניזוק בשל שינוי במצבו?	556
3.4	האם בית-המשפט מוסמך לפסוק תשלומים עיתיים בתביעה לפי חוק הפיצויים, במקרים שאינם נזכרים מפורשות בחוק הפיצויים ובתקנות פיצויים לנפגעי תאונות דרכים?	557
3.5	דיון נוסף בשאלה מהן הנסיבות שבהן תקום הצדקה לשינוי שיעורם של תשלומים עיתיים?	559
3.6	האם רשלנות המשיבים גרמה רק למחצית הנזק שנגרם לילד?	560
3.7	הסכמה בין הצדדים, אשר אושרה על-ידי בית-המשפט, באשר לנקיטה בדרך התשלום העיתי	563
	חלק ג': מומחים בתביעות רכוש ונזקי גוף - סדרי דין וראיות	567
	שער א': מומחים בעין המשפט - כללי	567
	פרק א': מבוא	567
	פרק ב': מיון ורשימות המומחים	569
1.	מבוא	569
2.	מיון	569
	פרק ג': הוראות הדין תחתם חוסה חוות-דעת המומחה	571
	שער ב': מומחים בדיני הנזיקין הכלליים ובחקיקה מיוחדת - דיני הראיות	575
	פרק א': מבוא	575

פרק ב': חוות-דעת מומחה ותעודת רופא - סעיף 20 לפקודה	577
פרק ג': חזקת חתימה - סעיף 21 לפקודה	583
פרק ד': חוות-דעת ותעודת רופא שנעשו מחוץ לישראל - סעיף 22 לפקודה	585
פרק ה': תעודת עובד הציבור - סעיף 23 לפקודה	589
פרק ו': צורת חוות-הדעת והגשתה - סעיפים 24 ו-25 לפקודה	593
פרק ז': חקירה בעל-פה - סעיף 26 לפקודה	599
פרק ח': שמירת זכויות וסמכויות והגדרה - סעיפים 27 ו-28 לפקודה	603
שער ג': תביעות בגין נזקי רכוש - רכב ושמאות רכב	607
פרק א': מבוא	607
פרק ב': שמאות רכב - עקרונות השומה	609
1. "ירידת ערך אובייקטיבית"	609
2. אבחנה בין ירידת ערך "טכנית" לירידת ערך "מסחרית"	609
2.1 כללי	609
2.2 כללי ועדת ששון אינם מחייבים בהכרח אלא ניתן לסמוך גם על שיטת חישוב עצמאית להערכת הנזק	609
3. חישוב ירידת הערך	610
4. "שמאות רכב" - "שמאי רכב" - "מתמחה בשמאות רכב"	611
5. "נזק גולמי" - "אובדן גמור" (total loss) - היחס בין המושגים	612
6. "אובדן גמור" - "total loss"	614
7. "אובדן גמור להלכה"	616
8. "אובדן גמור" - "אובדן גמור להלכה" - תגמולים - תביעה ייצוגית	617
9. "שווי רכב"	618
10. "רכב שיצא מכלל שימוש"	619
11. "שימוש ברכב שניזוק" (בדיקת בטיחות על-פי תקנה 309 לתקנות) - "נזק בטיחותי" - "שלדה"	620
12. "חובת נאמנות"	622
13. "איסור ביצוע שומת נזיקין במוסך לא מורשה"	622
14. "איסור שימוש בחלק משומש"	622
15. "חלק" - "חלק"	623
שער ד': תביעות בגין נזק רכוש ושמאי מקרקעין	625
פרק א': מבוא	625
פרק ב': שמאות מקרקעין - מושגי יסוד	627
1. שווי שוק	627
2. מחיר	627
פרק ג': קביעת שווי למטרות שונות	629

629.....	1. כללי
629.....	2. שומות למטרות שונות - דוגמאות
631.....	פרק ד': נתונים ראשוניים המשפיעים על שווי המקרקעין
631.....	1. מבוא
631.....	2. רשימת האיפיונים - נתונים
633.....	פרק ה': שיטות ההערכה השונות של שווים של מקרקעין
633.....	1. כללי
633.....	2. השיטה השירית
633.....	3. שיטת החילוץ
633.....	4. השיטה ההשוואתית
634.....	5. גישת העלות
634.....	6. גישת ההכנסה או גישת היוון ההכנסות
635.....	7. היוון דמי השכירות כמודל הערכת שווי מקרקעין
	שער ה': מומחים - הוראות תקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-
637.....	1984 ותקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018
637.....	פרק א': מומחים - תקנות 87 עד 93 לתקסד"א תשע"ט
637.....	1. תקנות 87 עד 93 לתקנות החדשות (תשע"ט)
	2. יישום תקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט בפסיקות בתי-המשפט
639.....	
	פרק ב': תקנות 125 עד 135 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984
655.....	- דין ישן
655.....	1. הגדרות - המומחה - תקנה 125 לתקסד"א
659.....	2. מומחה שיעץ עצה - תקנה 126 לתקסד"א
666.....	3. חוות-דעת רפואית ופטור מהגשתה - תקנה 127 לתקסד"א
128	4. בדיקה רפואית והגשת חוות-דעת מטעם בעל דין אחר - תקנה
674.....	לתקסד"א
129	5. חוות-דעת מומחה מטעם בעל דין בעניין שאינו רפואי - תקנה
679.....	לתקסד"א
682.....	6. מומחה מטעם בית-המשפט - תקנה 130 לתקסד"א
682.....	6.1 כללי
	6.2 הצגת פרוטוקול עדותו של תובע וסרטי מעקב בפני מומחה שנתמנה טרם עריכת חוות-דעתו - היקש מן המקובל בתאונות דרכים
690.....	
	6.3 הפוסק האחרון בשאלת קיומה או היעדרה של אסכולה הוא בית-המשפט ולא המומחה
693.....	
	6.4 סמכותו של בית-המשפט לקבוע קשר סיבתי בניגוד לקביעתו של מומחה רפואי שמונה מטעמו
693.....	
	6.5 מה הדין כאשר ממכלול חומר הראיות המונח לפני בית-המשפט עולה מסקנה השונה מחוות-דעתו של המומחה הרפואי?
693.....	

6.6 הקביעה הסופית בדבר מצבו הרפואי של התובע כתוצאה מהתאונה מסור בידי בית-המשפט.....	694
7. הודעה על רצון לחקור מומחה שהגיש חוות-דעת - תקנה 130 לתקסד"א.....	695
7.1 כללי.....	695
7.2 חקירה נגדית של מומחים רפואיים ואחרים.....	696
7.3 ויתור על חקירה נגדית.....	699
7.4 חקירה נגדית של מומחה מטעם בית-המשפט.....	699
7.5 חקירה נגדית של מומחה מוסכם.....	700
7.6 על בית-המשפט להיעתר לבקשת צד להזמין מומחה לחקירה.....	700
7.7 אין בשאלות ההבהרה שהוצגו למומחה, משום מיצוי או ויתור על זכות החקירה הנגדית.....	701
7.8 כיצד לנהוג בחקירת עד מומחה.....	702
7.9 חוסר אפשרות חקירה נגדית עקב מותו של עד.....	702
7.10 פסילת חוות-דעת המומחה בתחום הראומטולוגיה לאור אי-הצגת כל המסמכים הרפואיים.....	702
פרק ג': תשלום תכוף.....	705
פרק ד': ועדות רפואיות - סוגיות שונות.....	709
1. בית-הדין מוסמך לדון במסגרת ערעור על החלטות ועדות רפואיות לעררים רק בשאלות משפטיות. במסגרת סמכותו בוחן בית-הדין אם הוועדה טעתה בשאלה שבחוק, חרזה מסמכותה, הסתמכה על שיקולים זרים או התעלמה מהוראה המחייבת אותה.....	709
2. על-פי הפסיקה, מתן האפשרות להביא ראיות שיסתרו את קביעת המל"ל בדבר שיעור הנכות הצמיתה של הנפגע בתאונת דרכים, תהיה במקרים חריגים בלבד. טעמים שעשויים להצדיק ראיות לסתור הם ניהול לא תקין של ההליך במל"ל, טעמים עובדתיים חדשים כבדי משקל, או טעמים עובדתיים שאם היו עומדים בפני הוועדה היה בהם כדי לשנות את מסקנותיה.....	710
3. תקנה 8(א) לתקנות פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (מומחים) אוסרת על המצאת חוות-דעת רפואית למומחה שהתמנה בתביעה לפי חוק הפלת"ד. האיסור חל גם על דו"חות של הועדות הרפואיות של המל"ל ועל חוות-דעת של מומחים מטעם בעלי הדין עובר לתאונה ולאחריה.....	710
4. באשר לחובת ההנמקה של הוועדה נקבע, כי בהיותה גוף מעין שיפוט מוטלת על הוועדה החובה לנמק את החלטתה, באופן המאפשר גם למי שאינו עוסק ברפואה, להתחקות אחר הלך מחשבתה ואחר תקינות הפרשנות שהעניקה להוראות החוק.....	710

5. הבאת ראיות לסתור את קביעתן של הועדות הרפואיות של המוסד לביטוח לאומי - אימתי? 710

6. קביעת שיעור הנכות וסעיפי הליקוי הרלבנטיים הן קביעות רפואיות מובהקות הנמצאות בתחום סמכותה הבלעדית של הוועדה ובית-הדין, ככלל, אינו מוסמך להתערב בהן 713

7. הועדות הרפואיות הן ועדות מעין שיפוטיות ומבחני הפסלות של חברי הועדות דומים למבחני הפסלות של שופטים, כאשר הכלל הוא הקבוע בסעיף 77א(א) לחוק בתי-המשפט (נוסח משולב). הגשת תלונה על השופטים או קבלתה של התלונה כאמור אינן מקימות כשלעצמן עילת פסלות וכי יש להוכיח קיומו של חשש 713

8. ביקורתו השיפוטית של בית-הדין על החלטת וועדה שהתכנסה לאחר פסק-דין מחזיר מוגבלת לבחינת שאלה יחידה - האם מילאה הוועדה אחר הוראות פסק-הדין, אם לאו 713

9. הגשת תביעה להחמרה אינה פותחת מחדש את קביעותיהן החלטות של ועדות רפואיות קודמות בעניינו של המבוטח 713

10. אשר לעניין קביעת נכות נפשית זמנית ולטענות בעניין בחירת פריט הליקוי, בעת קביעת נכויות זמניות רשאית הוועדה לשקול שיקולים מקלים מאלה שנשקלים בעת קביעת נכות צמיתה, לאור השלבים הראשוניים בהליך 714

11. וועדה רפואית לעררים אינה כבולה לנוסח הערר שלפניה, ועליה לבטא את ממצאיה, אף בהיעדר ערעור בנקודה כזאת או אחרת 714

12. אשר לחובת ההנמקה של הוועדה נקבע בפסיקה, כי בהיותה גוף מעין שיפוטי מוטלת על הוועדה החובה לנמק את החלטתה, באופן המאפשר גם למי שאינו עוסק ברפואה, להתחקות אחר הלך מחשבתה ואחר תקינות הפרשנות שהעניקה להוראות החוק. כמו-כן ראוי, שהחלטת הוועדה תהא ברורה ללא צורך בפרשנות או בהסקת מסקנות 714

13. אשר לוועדה לעררים (אי-כושר) נקבע, כי הואיל והיא פועלת בתחום שאינו מחייב ידע מיוחד בשדה הרפואה, רשאי בית-הדין להתערב בהחלטתה רק במקרים קיצוניים הגובלים באי-סבירות שכמוה כטעות שבחוק 714

14. הוועדה רשאית להעדיף את ממצאי הבדיקה הקלינית שנערכה על ידה, על פני ממצאים שהודגמו בבדיקות הדימות 714

שער ו': מינוי מומחה רפואי על-פי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים ותקנותיו 715

פרק א': הדין 715

1. סעיפים 6א ו-6ב לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים 715

2. תקנות פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (מומחים), התשמ"ז-1986 715

721	פרק ב': כללי
723	פרק ג': המומחה הרפואי - סעיף 6 לחוק
723	1. כללי
724	2. מיהו מומחה?
725	3. "נושא רפואי אחר"
726	4. מתי יש למנות מומחה רפואי?
730	5. הגשת תביעה נגד מומחה מטעם בית-המשפט
733	פרק ד': מסמכים שניתן להגיש למומחה הרפואי
735	פרק ה': העברת מסמכים למומחה
735	1. כללי
	2. אבחנה בין תקנה 8 לתקנה 2(ב) לתקנות פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (מומחים), התשמ"ז-1986
738	
743	פרק ו': מסמכים שאין למסור למומחה
747	פרק ז': העברת חומר למומחה לאחר מתן חוות-הדעת
749	פרק ח': חקירת המומחה
753	פרק ט': קביעת דרגת נכות על-פי דין אחר
755	פרק י': נכות זמנית ונכות יציבה
757	פרק י"א: פסילת מומחה ומינוי מומחה חלופי
759	פרק י"ב: מימון ביניים של שכר המומחה
761	פרק י"ג: סיכום
761	פרק י"ד: מומחים - מינוי, פסילה, ראיות לסתור ועוד - ההלכה הפסוקה
763	1. הצגת חוות-דעת של מומחה שנבצר ממנו להגיע לבית-המשפט בפני המומחה החדש שמונה
763	2. מינוי מומחים בהסכמת הצדדים בתחום הנזירולוגיה, האורטופדיה והפסיכיאטריה
763	3. דחיית בקשת רשות לערער על אי-מתן היתר להבאת מומחה תעסוקתי
763	4. דחיית בקשה למינוי מומחה בתחום הנזירולוגיה
764	5. דחיית בקשה למינוי מומחה בתחום הנזירולוגי
765	6. מינוי מומחה בתחום הנזירולוגיה
766	7. קבלת בקשה למינוי מומחים בתחום אורטופדיה, נזירוכירורגיה, פסיכיאטריה ו-א.א.ג.
767	8. החלטה על מינוי מומחה לאחר קביעת קדם משפט
767	9. קבלת בקשה למינוי מומחה נזירולוג
768	10. דחיית בקשה למינוי מומחה שיקומי
768	11. קבלת בקשה למינוי מומחה - הראומטולוגיה
769	12. דחיית בקשה למינוי מומחה בתחום הנזירוכירורגיה וכירורגית פה ולסת
769	

13.	מינוי מומחים בתחום נוירולוגיה, אף אוזן גרון ועיניים	770
14.	דחיית בקשה להוצאת חוות-דעת מומחה המתארת את פגיעות התובע	770
15.	איך להציג קביעת ועדת המלי"ל בפני המומחה	771
16.	פסילת חוות-דעת המומחה בתחום הראומטולוגיה לאור אי-הצגת כל המסמכים הרפואיים	771
17.	קבלת בקשה למינוי מומחה בתחום הכירורגיה והפסיכיאטריה	772
18.	דחיית בקשת ערעור על החלטת בית-המשפט - מינוי מומחה לסכרת ודחיית בקשות לסתור	773
19.	דחיית בקשת רשות ערעור על קביעת הנכות של המומחית	773
20.	דחיית בקשה למינוי מומחה פה ולסת במקום מומחה אף-אוזן-גרון	774
21.	ערעור על אי-הסכמה להוכיח מצב רפואי עובר לתאונה	775
22.	ערעור על החלטת מינוי מומחה להראומטולוגיה	776
23.	הצגת חוות-דעת המומחים למומחה העזר	777
24.	מינוי מומחה נוסף אינו סותר את כוונת החוק	777
25.	קבלת בקשה למינוי מומחים רפואיים	779
26.	בקשה למינוי מומחים רפואיים בתחום פסיכיאטרית ילדים, כירורגיה פלסטית ילדים ושיקום	780
27.	קבלת בקשה למינוי מומחה בתחום הסכרת	781
28.	קבלת בקשה למינוי מומחה בתחום האנדוקרינולוגיה	781
29.	בקשה להשלמת החלטה בקשר למינוי מומחה	782
30.	ערעור על הסכמה להצגת מסמכי הוועדה הרפואית ומינוי מומחה	783
31.	קבלת בקשה למינוי מומחים בתחום הנפשי והאורתופדי	784
32.	קבלת בקשה למינוי מומחה לקביעת מצבו הרפואי של התובע בעבר	785
33.	בקשה למינוי מומחה בתחום הרפואי	785
34.	פגיעה בעמוד שדרה צווארי ומותני - דחיית בקשה להתיר שאלות הבהרה למומחה מטעם בית-המשפט בצירוף פרוטוקולי ועדות רפואיות מטעם המוסד לביטוח לאומי	786
35.	פגיעה לכאורה בעמוד השדרה - בקשה למינוי מומחה	786
36.	דחיית בקשה להבאת מומחה פסיכיאטר שמומחיותו ברפואת השינה	787
37.	קבלת בקשה למינוי מומחה בתחום הפסיכיאטריה	788
38.	מינוי מומחה בתחום האורתופדיה	788
39.	קבלת בקשה למינוי מומחה אורתופדי	788
40.	פסילת מומחים על-ידי התובע	789

41. קבלת בקשת להבאת ראיות לסתור ודחיית בקשה להצגת חוות-דעת מומחה	790
42. דחיית בקשה לאסור הבאת ראיות לסתור את החלטת ועדת הערר של המל"ל.....	790
43. קבלת ערעור להבאת ראיות לסתור את קביעת המל"ל	791
44. בקשה לערעור על אי-מתן היתר להבאת ראיות לסתור את קביעת הוועדה הרפואית	792
45. קבלת בקשה להבאת ראיות לסתור - מינוי מומחים בתחום עיניים, נירולוגיה ופסיכיאטריה.....	793
46. דחיית בקשה להבאת ראיות לסתור	794
47. פגיעה בגפיים התחתונות על רקע מחלת סוכרת - בקשה להבאת ראיות לסתור	795
48. בקשה להבאת ראיות לסתור	795
49. דחיית בקשה להבאת ראיות לסתור - כאבי ראש פוסט חבלתיים	796
50. בקשה להבאת ראיות לסתור	797
51. בקשה למינוי מומחה	800
52. פטור מהגשת חוות-דעת רפואית.....	802
53. בקשה להבאת ראיות לסתור	806
54. בקשה לתיקון כתב התביעה על-ידי צירוף חוות-דעת נגדית.....	809
55. בקשת התובע לפטור אותו מתשלום חלקו בשכר-טרחתם של המומחים הרפואיים בתחום האורתופדיה, הפסיכיאטריה והנירולוגיה, אשר עתידים להתמנות מטעם בית-המשפט לשם בחינת מצבו הרפואי, וכפועל יוצא להשית את שכר הטרחה במלואו על כתפי הנתבעות.....	810
56. בקשת התובע, באמצעות הוריו, לפטור אותו מהגשת חוות-דעת רפואית בתחום הפסיכיאטריה ובתחום האורולוגיה, ולהורות על מינוי מומחה מטעם בית-המשפט לבדיקת מצבו של התובע בתחומים אלו	810
57. התובעת לא פעלה בהתאם להחלטת בית-המשפט, ולא הגישה חוות-דעת רפואית במועד שנקבע לכך ואף לא הגישה בקשה להארכת מועד ו/או כל בקשה אחרת מתאימה-אי לכך הורה בית-המשפט על מחיקת התביעה	811
58. תקנה 87(ג) לתקנות החדשות לא באה לשנות מעיקרא המשטר הדיוני הקודם שנהג, אלא ביקשה אך לחדד ו"לעשות סדר"	811
59. בקשה להוצאת חוות-דעת שצורפה לתצהיר	811
60. בקשת הנתבעת 2 לסילוקה של התביעה כנגדה על-הסף מן הטעם של היעדר צירוף חוות-דעת רפואית לכתב התביעה לצורך הוכחת "עניין שברפואה"	812

61. בקשה לפטור מהגשת חוות-דעת רפואית בתחום הנפשי 813
62. תובע הנסמך על חוות-דעת רפואית בכתב התביעה, מציג חזית דיון בעניינים של רפואה על-פיה מתנהל ההליך. כל שינוי לאחר מכן, אמור לקבל את אישורו של בית-המשפט ואישור כזה יתקבל רק במקום שהדבר מוצדק ונדרש. לתובע אין את הזכות להגיש חוות-דעת חלופיות כרצונו, גם אם הגיע למסקנה שחוות-דעת אחרת תשרת טוב יותר את עניינו 813
63. בהתאם לתקנה 87(ט) לתקנות החדשות רשאי בעל דין להגיש חוות-דעת נוספת, בכפוף לקבלת אישור בית-המשפט. במקרה הנדון לא היה איפוא מקום להגשת חוות-הדעת המשלימה הנוספת מטעם התובעים, בטרם התבקש וניתן אישור בית-המשפט להגשתה 814
64. בהתאם לתקנה 87(ב) לתקנות החדשות "בית-המשפט רשאי, אם מצא הצדקה לכך, לפטור בעל דין מצירוף חוות-דעת בעניין שברפואה לכתב הטענות או לדחות את מועד הגשתה..." ניתן לסבור שבתקנות החדשות קיימת גמישות רבה יותר לגבי האפשרות להפעיל את הסמכות לפטור מהגשת חוות-דעת, שכן אין צורך עוד "בטעמים מיוחדים שירשמו" כנדרש בתקנה 127 לתקנות הישנות 814
65. בכל הקשור לרכיב בהחלטה קמא, שהשית את תשלום שכר-טרחת המומחה החלופי על שני הצדדים שווה בשווה - אף ברכיב זה בית-המשפט לא ראה מקום להתערב, מאחר שמדובר בהחלטה דיונית באופייה, בה ערכאת הערעור ממעטת להתערב 814
66. אי-פסילת חוות-דעת מומחה 814
67. דחיית בקשה להגשת חוות-דעת נוספת 817
68. בקשה לפסילת חוות-דעת מומחה 820
69. פסילת חוות-דעת 829